

	ΜΑΘΗΜΑ - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΥΛΗ	ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	ΜΑΝΟΣ Β. - ΣΟΛΩΜΟΥ Μ.
	ΤΜΗΜΑ	Ε1-Ε2-Ε3-Ε6-Ε7
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	ΙΛΙΟΝ
	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	3 ΩΡΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο Ι (Μη Λογοτεχνικό Κείμενο)

1^η Στα μέσα της δεκαετίας του 2000 ένας Ιταλός κοινωνιολόγος, καθηγητής του πανεπιστημίου της Ρώμης, για να αποδείξει ότι ο απλός κόσμος συμπεριφέρεται σαν μάζα και συνεπώς είναι εύκολο να χειραγωγηθεί, σκέφτηκε και πραγματοποίησε το εξής κοινωνικό πείραμα. Αφού ήρθε σε συνεννόηση με τις αρμόδιες αρχές, δημοσίευσε σε εφημερίδες της χώρας την ακόλουθη αγγελία: στείλτε μου 50 λεπτά του ευρώ στη διεύθυνση της εφημερίδας και δεν θα χάσετε. Το αποτέλεσμα αιφνιδίασε ακόμη και τον ίδιο. Αρκετές χιλιάδες άνθρωποι που διάβασαν την αγγελία, στην υπόνοια ότι κάτι μεγάλο θα κέρδιζαν καταβάλλοντας κάτι ασήμαντο, έστειλαν το ποσό. Συγκεντρώθηκαν αρκετά χρήματα, με τα οποία ο καθηγητής έκανε μια εκδήλωση-συγκέντρωση στον χώρο του πανεπιστημίου, στην υγεία του Ρωμαίου πολίτη. [...]

2^η Ο πατέρας της ψυχολογίας, Ζίγκμουντ Φρόιντ στο έργο του «Η ψυχολογία των μαζών και η ανάλυση του Εγώ» είχε υποστηρίξει ότι ο όχλος μπορεί να χειραγωγηθεί αν καταφέρουμε να επηρεάσουμε τις επιθυμίες και τους φόβους του. Ο μαθητής του και ανιψιός του Έντουαρντ Μπερνέζ ήταν ο πρώτος που δίδαξε ότι ο κόσμος γίνεται «ευτυχισμένος» και υπάκουος όταν του ικανοποιούνται ασυνείδητες επιθυμίες και συνέδεσε για πρώτη φορά την ικανοποίηση αυτών των αναγκών με τα υλικά αγαθά.

3^η Για να γίνουν περισσότερο κατανοητά τα παραπάνω, αρκεί να παρατηρήσουμε τον εαυτό μας, Πόσες φορές δεν έχουμε αγοράσει προϊόντα που δεν τα χρειαζόμαστε; Μια ολόκληρη βιομηχανία που χρησιμοποιεί αστέρες κινηματογράφου, μοντέλα, εικόνες ευτυχισμένων χαρούμενων ανθρώπων, μας κάνουν να επιθυμούμε το προϊόν. Ζούμε σε μια εποχή που οι επιθυμίες έχουν ξεπεράσει τις ανάγκες μας. Δεν έχει σημασία αν το χρειαζόμαστε το προϊόν, σημασία έχει να το επιθυμούμε και μάλιστα να το επιθυμούμε πριν καν χαλάσει εκείνο το προϊόν που ήδη έχουμε. Μέσα μας έχει εδραιωθεί η ψευδαίσθηση ότι το προϊόν μας προσφέρει ασφάλεια και σιγουριά. Πόσες φορές όταν βρισκόμαστε στα πρόθυρα ψυχολογικής διολίσθησης, δεν έχουμε πάει για

ψώνια στην αγορά προσπαθώντας να νιώσουμε καλύτερα, κάνοντας αυτό που έχει επικρατήσει να λέγεται ευσημότερα από τους ειδικούς «αγοραθεραπεία»;

4^η Στις μέρες μας, η ευρεία διάδοση των κινητών και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ευνοούν τη χειραγώγηση της μάζας. Πόσες φορές δεν έχουν αναρτηθεί και δεν έχουν αναπαραχθεί με πολύ μεγάλη ευκολία, ειδήσεις που συχνά αγγίζουν τα όρια της γελοιότητας; Και όμως, αναπαράγονται, διαδίδονται και συχνά θεωρούνται αληθινές. Ειδικά σήμερα είναι τόσο δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς το πραγματικό από το ψεύτικο, το ουσιαστικό από το ανόητο. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες και μην έχοντας ανεπτυγμένη κριτική σκέψη, εύκολα ασπαζόμαστε ιδέες, απόψεις, αντιλήψεις και εύκολα χειραγωγούμαστε.

5^η Ειδικότερα, όταν μιλάμε για ηθικές αξίες, για κριτική σκέψη, για πραγματική ελευθερία, υπάρχει τέτοια σύγχυση και η μαζοποίηση είναι τόσο έντονη. Έχουμε φτάσει σε μια κατάσταση που πολύ εύστοχα την περιέγραψε ο Τσάρλς Μπουκόφσκι (1920-1994) στο γνωστό του απόφθεγμα: το πρόβλημα με τον κόσμο είναι ότι οι έξυπνοι άνθρωποι είναι γεμάτοι αμφιβολίες, ενώ οι αβέλτεροι είναι γεμάτοι αυτοπεποίθηση.

Νίκος Τάχατος, 9.4.2019, Πηγή: www.eleftheria.gr

Κείμενο II (Μη Λογοτεχνικό Κείμενο)

Το Κείμενο που ακολουθεί αναφέρεται στον ζωγράφο Γιάννη Γαΐτη, που είχε δηλώσει ότι τα έργα του είναι ένδειξη διαμαρτυρίας για τη μαζοποίηση του σύγχρονου ανθρώπου.

1^η Υπάρχουν κάποιες μορφές που δεν έχουν ατομικά χαρακτηριστικά και έχουν πανομοιότυπο ντύσιμο με ριγέ κοστούμι και καπέλο. Που προχωράνε σιωπηλά, όταν πηγαίνουν στην «Κηδεία του Τσε Γκεβάρα», που στέκονται το ένα δίπλα στο άλλο μπροστά στις πρωινές εφημερίδες ως «Λαθραναγνώστες». Που παρακολουθούν καθιστοί μία διάλεξη ή πάλι που πετάνε στον γαλάζιο ουρανό ως «Άγγελοι». Που κοιτάνε από μακριά την Ακρόπολη και που στο τέλος μπαίνουν όλοι μαζί σε ένα «Σαρδελοκούτι». Πρόκειται για αναπαραστάσεις από τα γνωστά επιμέρους έργα του σπουδαίου ζωγράφου Γιάννη Γαΐτη (1923-1994).

2^η Θυμίζοντας ίσως τους καθημερινούς ανθρώπους που διαβάζουν στα γρήγορα τις εφημερίδες κρεμασμένες από τα μανταλάκια σε περίπτερο στην Ομόνοια, εργάζονται με τις όμοιες στολές στα εργοστάσια, και μετά τη λήξη στοιβάζονται ο ένας πάνω στον άλλον στο Μετρό και στα λεωφορεία της γραμμής. Ο ίδιος ο ζωγράφος Γιάννης Γαΐτης είχε πει ότι τα έργα του είναι ένδειξη διαμαρτυρίας για τη μαζοποίηση του σύγχρονου ανθρώπου. Ακούγεται παράλογο, όταν η βιολογία διακηρύττει τη μοναδικότητα του κάθε ατόμου. Τόσο μοναδικός, όσο και το δακτυλικό του αποτύπωμα. Όσο η συμπεριφορά του, τα γούστα του, η ηθική του και τα πιστεύω του.

3^η Η ίδια η φύση μας διδάσκει ότι το φυσιολογικό είναι η πολυμορφία κι αυτή δεν αφορά μόνο στα βιολογικά είδη. Είναι γνώρισμα των κοινωνιών, και των πολιτισμικών δημιουργημάτων τους. Διαφορετικές θρησκείες, άλλα ήθη κι άλλα έθιμα. Ωστόσο, οι άνθρωποι συνεχίζουν να παρουσιάζουν ορισμένα ομοιογενή χαρακτηριστικά που είναι το αντικαθρέφτισμα που ασκεί η δύναμη της μάζας στο κάθε μεμονωμένο άτομο. Με άλλα λόγια υπάρχει μία τάση ταύτισης και εξομοίωσης του κάθε ατόμου με τους άλλους. Ο νέος κομφορμισμός είναι εδώ με τη δύναμη της μάζας να είναι τόσο ισχυρή που το άτομο «καταπίνεται» από αυτήν χάνοντας την πνευματική του ανεξαρτησία.

4^η Ένα κοινωνικό φαινόμενο και ένας μηχανισμός, όπου το κάθε άτομο συμβιβάζεται με τις κυρίαρχες απόψεις με αποτέλεσμα η δική του ζωή να είναι η ζωή των πολλών. Η ανάγκη των ανθρώπων να ανήκουν σε μία κοινότητα τους μετατρέπει σε δεσμώτες, αφού υιοθετούν μαζοποιημένες συμπεριφορές αμαυρώνοντας την ατομική τους ελευθερία. Η κρίση και η βούληση βαθμιαία χάνονται και μαζί με αυτές χάνεται η δημιουργικότητα και η πρωτοβουλία. Ο φόβος για την αποδοχή προκαλεί συμπεριφορές μίμησης και αλλοτρίωσης.

5^η Η βιομηχανία του θεάματος δημιουργεί ένα ομοιόμορφο μοντέλο κοινωνικής συμπεριφοράς, προωθώντας τη λεγόμενη «μαζική κουλτούρα». Το κοινό εκπαιδεύεται και αναπαράγει τα στερεότυπα που βλέπει παθητικά από τον καναπέ του καθιστικού του. Η σκέψη αδρανοποιείται και απλά το σύγχρονο άτομο «αδειάζει» το κεφάλι του από τα προβλήματα της επιβίωσης, προετοιμαζόμενο για την επόμενη εργάσιμη μέρα.

6^η Η μαζική κουλτούρα χαλιναγωγεί όλους τους τομείς της πνευματικής παραγωγής. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ανωθυμία, απομόνωση, αλλοτρίωση, ισοπέδωση, υπερκατανάλωση. Κι αν η κοινωνία είναι ένας ατελείωτος καμβάς, περιπλανώμενοι μοιάζουμε όλοι εμείς σαν τα ανθρωπάκια του Γαΐτη άλλοτε με επίσημο ένδυμα και άλλοτε με ριγυτό ή καρό κουστούμι, λευκό γιακά, μαύρη γραβάτα, μαύρα παπούτσια και μαύρη κορδέλα γύρω από το καπέλο με το πλατύ γείσο και παραδεχόμενοι, πως η μεγαλύτερη μοναξιά, είναι η μοναξιά των πολλών.

Άντζελα Ζιούτη, 20.9.2020, Πηγή: www.ethnos.gr

Κείμενο III (Λογοτεχνικό Κείμενο)

Η αφίσα

Κοίταξε τον εαυτό της στον καθρέφτη
Για πρώτη φορά χάρηκε με το αποτέλεσμα
Το «τζίντζερ» είχε πιάσει στο μαλλί-ίδιο με της αφίσας
Το παντελόνι τη μεταμόρφωνε-ίδιο με της αφίσας

Το χαμόγελο ζωγραφισμένο με δεξιοτεχνία στο πρόσωπο-ίδιο με της αφίσας
Το βλέμμα-σε αυτό δυσκολεύτηκε-ίδιο με της αφίσας
Απέφυγε να εστιάσει στα μάτια...
Έβαλε την αφίσα στην τσάντα και φρόντισε να την κλείσει γρήγορα
Αφήνοντας απέξω εκείνον τον δύστροπο εαυτό
Που επέμενε πως ήταν άλλος

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να πυκνώσετε τα ειδοποιά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του «νέου κομφορμισμού», όπως αυτός προσδιορίζεται στο **ΚΕΙΜΕΝΟ II** (60-70 λέξεις). Το περιληπτικό σας κείμενο θα ανακοινωθεί στην επόμενη διδακτική ώρα του γλωσσικού μαθήματος.

Μονάδες 20

B1. Επιλέξτε μια εκ των παρακάτω προτάσεων με κριτήριο ποια αποδίδει καλύτερα το πνεύμα των **ΚΕΙΜΕΝΩΝ I** και **II** και τεκμηριώστε με δικά σας λόγια την επιλογή σας με συντομία σε μια παράγραφο 30-40 λέξεων.

ΚΕΙΜΕΝΟ I

Σύμφωνα με τον Νίκο Τάχατο, το αλλοτριωτικό φαινόμενο της μαζοποίησης εδράζεται:

- A) στην αδιάρρηκτη σύνδεση που πραγματοποιείται ανάμεσα στην αίσθηση της πλήρωσης του ανθρώπου με την απόκτηση υλικών αγαθών.
- B) στην τελεολογική θεώρηση της ανάγκης, από πλευράς του ατόμου, ώστε να εξωθείται αυτό στην καταναλωτική συμπεριφορά.
- Γ) στην ευχέρεια του σύγχρονου ανθρώπου να αντιπαραβάλλει τα γνωρίσματα του πραγματικού και του αληθοφανούς ως απότοκα της κατακτημένης πνευματικής ελευθερίας του.

ΚΕΙΜΕΝΟ II

Η Αντζελα Ζιούτη στην προσπάθειά της να ερμηνεύσει τον εξανδραποδιστικό τρόπο λειτουργίας της μαζικής νοοτροπίας:

- A) αξιολογεί την αμβλυμένη κριτική ικανότητα ως βασικό παράγοντα υποδαύλισης του φαινομένου της μαζοποίησης.
- B) αποφαινεται ότι μέσω της μαζοποίησης διασφαλίζεται, τουλάχιστον, ότι ο άνθρωπος δε βιώνει την αίσθηση της μοναξιάς.
- Γ) κρίνει την τέχνη ως παράγοντα επίτευξης της πνευματικής εγρήγορσης του σημερινού ανθρώπου.

Μονάδες 10

B.2. Το **ΚΕΙΜΕΝΟ Ι** που σας δόθηκε συγκαταλέγεται στο κειμενικό είδος του επιστημονικού λόγου. Να αποδείξετε:

α. Ότι ως προς το περιεχόμενο συγκεντρώνει γνωρίσματα που εμπίπτουν στον ερμηνευτικό και τον αποδεικτικό προσανατολισμό του συντάκτη του. (Μονάδες 6)

β. Ως προς τη δομική του διάρθρωση χαρακτηρίζεται από αυστηρό και αντικειμενικό τρόπο παρουσίασης και ανάλυσης των ιδεών του. (Μονάδες 4)

Να τεκμηριώσετε καθεμιά εκ των προηγούμενων παραμέτρων.

Μονάδες 10

B.3. Ο πατέρας της ψυχολογίας, Ζίγκμουντ Φρόιντ στο έργο του «Η ψυχολογία των μαζών και η ανάλυση του Εγώ» είχε υποστηρίξει ότι ο όχλος μπορεί να χειραγωγηθεί αν καταφέρουμε να επηρεάσουμε τις επιθυμίες και τους φόβους του» (**Κείμενο Ι**) και «Ο ίδιος ο ζωγράφος Γιάννης Γαΐτης είχε πει ότι τα έργα του είναι ένδειξη διαμαρτυρίας για τη μαζοποίηση του σύγχρονου ανθρώπου» (**Κείμενο ΙΙ**): Στα παραπάνω αποσπάσματα να μεταφέρετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ και το αντίστροφο. Ποια από τις δύο διατυπώσεις θα επιλέγατε για να μεταφέρετε τα μηνύματα που περιλαμβάνονται, αν βρισκόσασταν σε συζήτηση στην τάξη σας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σχολιάζοντας επιμέρους υφολογικές αλλαγές που διαπιστώνετε ότι προκαλούνται.

Μονάδες 5

B.4. Στο **ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙ** ο συντάκτης επιχειρεί να αφυπνίσει τους αναγνώστες ως προς τους εξανδραποδιστικούς τρόπους με τους οποίους η προώθηση της «μαζικής κουλτούρας» επιτυγχάνει τη φαλκίδευση της εσωτερικής και εξωτερικής ελευθερίας του ανθρώπου. Αναζητήστε τρεις (3) γλωσσικές επιλογές (λειτουργία της γλώσσας, εκφραστικά μέσα, σημεία στίξης, λεξιλόγιο, είδος σύνδεσης των προτάσεων κ.α.) που στρατεύονται για την επίτευξη αυτής και ερμηνεύστε τη συμβολή καθεμιάς τους στην εξυπηρέτηση της συγκεκριμένης πρόθεσης.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Σε ποιο φαινόμενο της σύγχρονης εποχής αναφέρεται το ποίημα που σας δίνεται; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας προκαλεί η ανάγνωσή του αναφορικά με τα κριτήρια που έχει διαμορφώσει ο σύγχρονος άνθρωπος, ώστε να προβάλλει την «αυτοεικόνα» του; (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Μετά την ανάγνωση των κειμένων αναφοράς (**Κείμενο Ι και Κείμενο ΙΙ**), προβληματιστήκατε έντονα αναφορικά με τις εκφάνσεις του φαινομένου, το οποίο περιγράφουν. Αποφασίσατε να συντάξετε μια επιστολή (350-400 λέξεων) που θα

δημοσιευθεί στη στήλη νεανικών θεμάτων τοπικού εντύπου προκειμένου να αναγνωσθεί και να προβληματίσει και άλλους νέους της ηλικίας σας, ίσως και αρμόδιους μεγαλύτερων ηλικιών. Σε αυτήν θα ερμηνεύσετε τα γνωρίσματα της σύγχρονης σκέψης και συμπεριφοράς του μαζοποιημένου ατόμου. Ταυτόχρονα, αναζητήστε τρόπους με τους οποίους μια «αγωγή της υπευθυνότητας» θα μπορέσει να ενισχύσει ποικιλότητα στους νέους τη λυσιτέλεια της αυτοδιάθεσής τους μέσω της οποίας θα ενισχυθεί, αντίστοιχα, η δυνατότητά τους να αντιμετωπίσουν το εν λόγω ανησυχητικό και συνεχώς διευρυνόμενο φαινόμενο της αλλοτρίωσής τους.

Αξιοποιείτε εποικοδομητικά τις ιδέες των Κειμένων Αναφοράς Ι και ΙΙ

Μονάδες 30

